

Současná legislativa na úseku ochrany a podpory veřejného zdraví - sekce hlavního hygienika ČR

A. Zákonná úprava na tomto úseku, která je v gesci sekce ochrany a podpory veřejného zdraví Ministerstva zdravotnictví:

- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 120/2002 Sb., o podmínkách uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh a o změně některých souvisejících zákonů.

Na tyto zákony navazují prováděcí právní předpisy, vydané ve formě nařízení vlády nebo vyhlášek Ministerstva zdravotnictví, a to

I. Zákon č. 258/2000 Sb.:

- **Ochrana a podpora veřejného zdraví je souhrn činností a opatření k vytváření a ochraně zdravých životních a pracovních podmínek a zabránění šíření infekčních a hromadně se vyskytujících onemocnění, ohrožení zdraví v souvislosti s vykonávanou prací, vzniku nemocí souvisejících s prací a jiných významných poruch zdraví a dozoru nad jejich zachováním. Ohrožením veřejného zdraví je stav, při kterém jsou obyvatelstvo nebo jeho skupiny vystaveny nebezpečí, z něhož míra zátěže rizikovými faktory přírodních, životních nebo pracovních podmínek překračuje obecně přijatelnou úroveň a představuje významné riziko poškození zdraví.**

- **Hodnocením zdravotních rizik je posouzení míry závažnosti zátěže populace vystavené rizikovým faktorům životních a pracovních podmínek a způsobu života. Podkladem pro hodnocení zdravotního rizika je kvalitativní a kvantitativní odhad rizika [§ 80 odst. 1 písm. I)]. Výsledek hodnocení zdravotního rizika je podkladem pro řízení zdravotních rizik, čímž se rozumí rozhodovací proces s cílem snížit zdravotní rizika. Hodnocení rizik na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a povinnosti zaměstnavatele v prevenci rizik pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci stanoví zvláštní právní předpisy.**

Hygiena obecná a komunální:

- **pitná voda (podle směrnic EU)**
- **výrobky přicházející do přímého styku s pitnou, teplou a surovou vodou, chemické přípravky, úprava vody a vodárenské technologie**
- **koupaliště a sauny (povrchové vody - podle směrnic EU)**
- **vnitřní prostředí vybraných staveb a písek užívaný ke hrám dětí v pískovištích venkovních hracích ploch**
- **hluk, vibrace a neionizující záření v komunálním prostředí**
- **výkon činností epidemiologicky závažných a poskytování ubytovacích služeb**

Hygiena dětí a mladistvých:

- **hygienické požadavky na prostory a provoz škol, mateřských škol a školských zařízení**
- **zotavovací akce a jiné podobné akce pro děti**

Prevence infekčních onemocnění včetně nemocničních nákaz:

- požadavky na provoz zdravotnických zařízení a vybraných zařízení sociálních služeb (týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem)
- hygienické požadavky pro příjem fyzických osob do zdravotnického zařízení a vybraného zařízení sociálních služeb, jejich ošetřování, zásobování vodou, úklid a výkon a kontrola dezinfekce, sterilizace a vyššího stupně dezinfekce
- praní zdravotnického prádla
- hlášení infekčních onemocnění a zacházení s biologickým materiálem
- očkování
- podmínky přijetí dětí do mateřské školy a jeslí
- zamezení šíření infekčních onemocnění nosiči
- běžná a speciální ochranná DDD a ohnisková DDD
- stanovení protiepidemických opatření v ohnisku nákazy a opatření, kterým se musí podrobit fyzické osoby, podnikající fyzické osoby a právnické osoby
- opatření proti zavlečení infekčních onemocnění ze zahraničí
- mimořádná opatření při epidemii a nebezpečí jejího vzniku
- léčení infekčních onemocnění
- podmínky vyšetřování nákazy HIV/AIDS
- systém epidemiologické bdělosti

Hygiena výživy a předmětů běžného užívání:

- poskytování stravovacích služeb
- PBU - výrobky pro styk s potravinami, hračky, kosmetické prostředky (podle směrnic a nařízení ES) a výrobky pro děti ve věku do tří let

Hygiena práce:

- kategorizace prací
- stanovení rizikových prací
- evidence rizikových prací
- používání biologických činitelů a azbestu
- teplá voda pro osobní hygienu zaměstnanců

Nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a nebezpečnými chemickými přípravky

STÁTNÍ SPRÁVA V OCHRANĚ VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ

Státní správu v ochraně veřejného zdraví vykonávají

- a) Ministerstvo zdravotnictví,
- b) krajské hygienické stanice,
- c) Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra,
- d) Ministerstvo dopravy,
- e) Ministerstvo pro místní rozvoj,
- f) Ministerstvo životního prostředí,
- g) krajské úřady.

Soustavu orgánů ochrany veřejného zdraví tvoří správní úřady uvedené v odstavci 1 písm. a) až c).

- oprávnění OOVZ - k výkonu státního zdravotního dozoru a plnění ostatních úkolů (prevence infekčních onemocnění, systém RASSF a RAPEX)
- sankční oprávnění

AUTORIZACE

- k vyšetřování a měření složek životních a pracovních podmínek)
- k hodnocení zdravotních rizik s výjimkou rizik z pracovních podmínek

II. Zákon č. 120/2002 Sb.:

- Tento zákon v souladu s právem Evropských společenství stanoví práva a povinnosti fyzických osob oprávněných k podnikání a právnických osob a působnost správních úřadů při uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh v České republice, podmínky vydávání povolení k uvedení biocidních přípravků na trh, způsob hodnocení účinnosti biocidních přípravků a účinných látek a ochrany před jejich působením na lidské zdraví, zvířata a na životní prostředí.
- Ministerstvo
 - a) je ústředním správním úřadem v oblasti hodnocení biocidních přípravků a účinných látek z hlediska ochrany zdraví člověka,
 - b) vykonává vrchní státní dozor v oblasti uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh,
 - c) přijímá žádosti o povolení biocidních přípravků, oznámení účinných látek a návrhy na zařazení účinných látek do seznamu účinných látek, seznamu účinných látek s nízkým rizikem a seznamu základních látek,
 - d) vydává povolení k uvedení biocidních přípravků na trh, provádí změny a zrušení vydaných povolení, navrhuje zařazení účinných látek do seznamu účinných látek, účinných látek s nízkým rizikem a seznamu základních látek a uchovává po dobu 15 let veškerou dokumentaci s tím související,
 - e) vyhodnocuje dokumentaci předloženou pro vydání povolení k uvedení biocidních přípravků na trh a dokumentaci pro návrh na zapsání účinných látek do seznamu účinných látek, seznamu účinných látek s nízkým rizikem a základních látek z hlediska ochrany veřejného zdraví,
 - f) vede evidenci povolených přípravků a zveřejňuje každoročně jejich seznam, vede a zveřejňuje seznamy účinných látek, účinných látek s nízkým rizikem a základních látek schválených pro používání v biocidních přípravcích,
 - g) stanoví rámcové složení biocidního přípravku,
 - h) přijímá oznámení podle § 14 odst. 4 a vydává rozhodnutí podle § 14 odst. 5 a 6,
 - i) zajišťuje mezinárodní výměnu informací s členskými státy a Komisí podle tohoto zákona,
 - j) rozhoduje o odvolání proti rozhodnutím vydaným krajskou hygienickou stanicí.

KHS - vykonává dozor

B. Vedle shora uvedených zákonů jsou úkoly orgánů ochrany veřejného zdraví upraveny i zvláštními zákony, mezi něž patří zejména:

- zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích,

Ke kontrole dodržování povinností stanovených tímto zákonem působí tyto orgány dozoru:

a) orgány ochrany veřejného zdraví 1e)

1. vykonávají státní dozor nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem a zvláštním právním předpisem pro poskytování stravovacích služeb,

2. vykonávají státní dozor nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem a zvláštním právním předpisem ke zjištění příčin poškození nebo ohrožení zdraví a zamezení šíření infekčních onemocnění nebo jiného poškození zdraví z potravin,

MZ - řídí a kontroluje výkon dozoru

- zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích,

MZ plní úkol registru chemických látek a přípravků a sběru bezpečnostních listů; KHS vykonávají dozor nad plněním uvedených povinností

- zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele,

KHS vykonávají dozor nad jakostí a bezpečností služeb a ve stanoveném rozsahu nad bezpečností prodávaných výrobků (změna jen na PBU a výrobky pro styk s vodou)

- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce,
- zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)
- zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků,

KHS vykonávají dozor nad ostatními hledisky bezpečnosti výrobků svěřených podle zákona č. 258/2000 Sb.

- zákon č. 160/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních - KHS schvalují provozní řády ZZ
- zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování -

Ministerstvo zdravotnictví se vyjadřuje v oblasti své působnosti k odvolání nebo k rozkladu proti rozhodnutí o žádosti o vydání integrovaného povolení.

KHS

a) posuzuje žádost z hlediska ochrany veřejného zdraví,

b) kontroluje plnění závazných podmínek stanovených v integrovaném povolení, které se dotýkají ochrany veřejného zdraví,

c) omezuje nebo zastavuje provoz zařízení nebo jeho části, pokud by jeho dalším provozem nastalo nebo hrozí závažné poškození zdraví člověka,

d) rozhoduje o správních deliktech podle § 37 odst. 2

- zákon č. 254/2001 Sb., o vodách,

Ministerstvo zdravotnictví vykonává působnost ústředního vodoprávního úřadu ve věcech stanovení povrchových vod využívaných ke koupání ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí (§ 34).

Povrchové vody využívané ke koupání osob pro vyhovující jakost vody, které obvykle používá ke koupání větší počet osob, stanoví Ministerstvo zdravotnictví ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí vyhláškou. Koupání v nich je povoleno, pokud jakost vody odpovídá požadavkům stanoveným zvláštním právním předpisem.

Ukazatele a hodnoty přípustného znečištění vod pro účely povolování vypouštění odpadních vod do vod povrchových, uvedených v odstavci 1, a program snížení znečištění těchto vod k dosažení hodnot přípustného znečištění těchto vod stanoví vláda nařízením.

Pokud povrchové vody uvedené ve vyhlášce vydané podle odstavce 1 přestanou odpovídat požadavkům na jakost vody pro koupání stanoveným ve zvláštním právním předpise, nebo v nařízení vlády podle odstavce 2, uloží nebo přijme vodoprávní úřad k nápravě tohoto stavu odpovídající opatření po projednání s orgány ochrany veřejného zdraví a správcem povodí.

-
- zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší,

Ministerstvo zdravotnictví

a) předkládá ministerstvu návrhy ke zpřísnění imisních limitů v případech odůvodněné potřeby na základě zhodnocení zdravotních rizik,

b) zpracovává a vede seznamy referenčních koncentrací znečišťujících látek pro hodnocení a řízení zdravotních rizik,

c) provádí sledování zdravotního stavu obyvatelstva a hodnocení zdravotních rizik v oblastech se zhoršenou kvalitou ovzduší a sídelních seskupeních pro potřeby zpracování programů zlepšení kvality ovzduší,

d) provádí účelová měření ovzduší ve vybraných sídlech z hlediska ochrany veřejného zdraví pro potřeby monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí, hodnocení a řízení zdravotních rizik podle zvláštního právního předpisu; v rozsahu dohodnutém s ministerstvem a na jeho žádost se rovněž podílí na měření v základní imisní síti,

e) zaujímá stanoviska z hlediska ochrany zdraví lidí k záměrům, které mohou výrazně ovlivnit čistotu ovzduší, zejména ke strategiím rozvoje jednotlivých oborů, odvětví a územních celků,

f) přijímá opatření zaměřená na snižování spotřeby regulovaných látek pro zajištění ochrany života a zdraví s ohledem na dostupné náhrady a požadavky zabezpečení zdravotní péče; k tomuto účelu získává a zpracovává podklady a hodnocení a předává je ministerstvu.

-
- zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech,

- zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví,

Krajská hygienická stanice může v případě, že osoba byla v době úmrtí nakažena nebezpečnou nemocí, stanovit způsob nakládání s lidskými pozůstatky při pohřbení, jakož i rozhodnout o pohřbení zpopelněním.

K udělení koncese k provozování pohřební služby je nutné vyjádření krajské hygienické stanice 8) vydané podle zvláštního právního předpisu.

Přeprava lidských pozůstatků, na kterou se vztahují mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána, se provádí způsobem upraveným těmito smlouvami. Průvodní list k přepravě lidských pozůstatků, potřebný podle příslušné mezinárodní smlouvy, vydává krajská hygienická stanice.

- zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií,

Státní správu na úseku prevence závažných havárií v objektech nebo zařízeních, v nichž je umístěna nebezpečná látka, vykonávají

a) ministerstvo,

b) Ministerstvo vnitra,

c) Český báňský úřad,

d) Česká inspekce životního prostředí,

e) krajské úřady,

f) Státní úřad inspekce práce,

g) správní úřady na úseku požární ochrany, ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému,

h) krajské hygienické stanice.

Pověření zaměstnanci České inspekce životního prostředí, krajských úřadů a orgánů integrované inspekce (mezi něž patří i KHS) vykonávající plánovanou kontrolu podle tohoto zákona-

- zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí,

Osvědčení odborné způsobilosti pro oblast posuzování vlivů na veřejné zdraví uděluje a odnímá Ministerstvo zdravotnictví.

- zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému,

KHS jsou součástí integrovaného záchranného systému. Úkoly plní podle zákona č. 258/2000 Sb.

- zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

K zápisu do školského rejstříku je třeba předložit mimo jiné stanovisko příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví a stavebního úřadu, ze kterého vyplývá, že příslušné prostory lze užívat pro navrhovaný účel, včetně údaje o nejvyšším počtu osob, které lze v těchto prostorách vzdělávat nebo jim poskytovat školské služby.

- zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči

Posouzení přípravku včetně jeho použití z hlediska ochrany zdraví zajišťuje Ministerstvo zdravotnictví na základě hodnocení vypracovaného Státním zdravotním ústavem 23a) . Pro účely vypracování hodnocení předloží žadatel

Státnímu zdravotnímu ústavu dokumentační soubor údajů o přípravku a účinné látce. Za vypracování hodnocení uhradí žadatel Státnímu zdravotnímu ústavu cenu, která se stanoví podle zvláštního právního předpisu 23b) . Na základě hodnocení Státního zdravotního ústavu vydá Ministerstvo zdravotnictví toxikologický posudek přípravku (dále jen "toxikologický posudek").

- zákona č. 477/2001 Sb., o obalech

Státní správu v oblasti nakládání s obaly a odpady z obalů vykonávají

- a) Ministerstvo životního prostředí,
- b) Ministerstvo průmyslu a obchodu,
- c) Ministerstvo zemědělství,
- d) krajské hygienické stanice (Hygienická stanice hlavního města Prahy).

Krajské hygienické stanice (Hygienická stanice hlavního města Prahy) kontrolují plnění povinností týkajících se prevence, uvádění obalů na trh nebo do oběhu, jejich označování a opakovaného použití v případě obalů kosmetických prostředků; při zjištění porušení těchto povinností ukládají ochranná opatření, opatření k nápravě a pokuty. Při kontrole postupují podle zvláštních právních předpisů.

-
- zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení

MZ v krizových stavech přijímá opatření k prevence inf. onemocnění

- zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR

Ministerstvo zdravotnictví stanoví vyhláškou seznam nemocí, které by mohly ohrozit veřejné zdraví, a seznam nemocí a postižení, které by mohly závažným způsobem ohrozit veřejný pořádek.

- zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech,

Ministerstvo v dohodě s Ministerstvem zdravotnictví stanoví vyhláškou z důvodu ochrany před vstupem nežádoucích látek do potravního řetězce rizikové prvky, rizikové látky a mikrobiologické a fyzikální parametry, sledované ústavem při agrochemickém zkoušení zemědělských půd, rozsah a způsob jejich sledování.

- zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích,
- zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí.

K provedení zákoníku práce je v gesci MZd

- nařízení vlády, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci před riziky plynoucími z faktorů pracovních podmínek, jejich zjišťování a hodnocení a související hygienické požadavky na pracovní prostředí a pracoviště (o ochraně zdraví zaměstnanců)

K provedení zákona o chemických látkách a přípravcích je v gesci MZd právní úprava na úseku

- zkoušení nebezpečných vlastností látek a přípravků uvedených v § 2 odst. 5 písm. f) až n),
- stanovení bližších podmínek hodnocení rizika registrovaných látek pro zdraví

K provedení zákona o potravinách a tabákových výrobcích je v gesci MZd právní úprava na úseku

- chemické bezpečnosti potravin (zejména množství a druhy potravních doplňků, látek přídatných, látek určených k aromatizaci, kontaminujících, toxikologicky významných a pomocných, reziduí pesticidů a zbytků veterinárních léčiv a biologicky aktivních látek používaných v živočišné výrobě (chemické požadavky), jejich čistotu, identifikaci a podmínky jejich použití do potravin a dále potraviny, popřípadě skupiny potravin, v nichž se mohou tyto látky vyskytovat, jejich označování na obalech podle § 6 odst. 1 písm. k), jejich označování na obalech potravin, které nejsou určeny spotřebiteli, a označování dalších údajů důležitých z hlediska zdravotní nezávadnosti potravin),
- podmínky označování potravin
- rozsah výživového tvrzení, způsob výpočtu a uvádění výživové (nutriční) hodnoty, dále označení údajů o možném nepříznivém ovlivnění zdraví nebo o nevhodnosti k použití určitou skupinou spotřebitelů,
- hygienické požadavky na prodej potravin a rozsah vybavení prodejny podle sortimentu prodávaných potravin,
- způsob úpravy balených vod,
- bližší pravidla pro výběr epidemiologicky rizikových skupin potravin
- rozsah znalostí pro získání osvědčení prokazujícího znalost hub, způsob zkoušek, jakož i náležitosti žádosti a osvědčení,
- druhy potravin určené pro zvláštní výživu, požadavky na jejich složení, označování a způsob jejich použití,
- doplňky stravy, požadavky na jejich složení, označování a způsob jejich použití.